

Betänkande av utredningen om jämlik tandhälsa När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8), RS 2021–0322 Yttrande från Folktandvården Gävleborg AB

Folktandvården Gävleborg AB ser generellt positivt på betänkandet. Betänkandet är väl genomarbetat och ger många bra förslag, dock så behöver några förslag bearbetas vidare.

Folktandvården Gävleborg AB önskar lämna följande kommentarer.

1.1;2§ *Målet för tandvården är en god tandhälsa och en tandvård på lika villkor för hela befolkningen.*

Folktandvården Gävleborg AB ser positivt på ett förtydligande i lagstiftningen, dock finns farhågor om att den offentliga tandvården ska belastas ännu mer än vad den gör idag. Åtgärder för risker så som undanträngningseffekten för patienten och fördelningsprinciper av tandvårdsresurser måste förtydligas ytterligare.

1.1;3§ *Tandvårdsverksamhet som helt eller delvis är offentligt finansierad ska vara organiserad så att den främjar kostnadseffektivitet.*

Folktandvården Gävleborg AB önskar uttrycka oro för att definitionen för kostnadstäckning inte är tydlig och det finns en stor risk för underfinansiering. Som regionägt aktiebolag konkurrerar vi på samma villkor som den privata tandvårdsmarknaden och att få kostnadstäckning är en utmaning redan idag. Vi önskar även poängtera att kostnadseffektiviteten inte får göra avkall på tandhälsan.

1.1;16§ *Vårdgivare ska på regionens initiativ samverka i frågor som rör regionens planering och utveckling av tandvården.*

Folktandvården Gävleborg AB ser detta som en av de förslag som måste förtydligas ytterligare samt att regionerna ges mandat att avvisa oseriösa aktörer på marknaden.

3.3 *Vårdgivaren ska till Försäkringskassan lämna uppgifter om utförd tandvård, tandhälsoplan m.m.*

Folktandvården Gävleborg AB hyser en viss oro för att administrationen för vårdutövarna ska ökas ytterligare.

6.8 *Patienter med abonnemangstandvård.*

Folktandvården Gävleborg AB önskar betona vikten av abonnemangstandvård som ett betydelsefullt verktyg för att uppnå folkhälsa. Det finns en stor risk att patienter inte ser värdet i att teckna avtal i abonnemangstandvården då ingångskostnaden på 200 kronor för tandhälsoplan är låg.

7.3.3 *Inte påtagligt färre behandlare i de mest glesbefolkade länen – och inte heller större vårdtyngd.*

Folktandvården Gävleborg AB motsäger sig utredningens bedömning av glesbygds-problematiken. Vår bedömning är att detta underskattats i betänkandet och att problematiken ses även i mindre städer. En tydligare fördelning av resurser skulle gynna regioner norr ut och även i inlandet.

7.4.2 *Inför principer för den offentligt finansierade tandvårdens organisering.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att förslaget inte ger konkreta förslag för hur principer ska införlivas eller efterlevas.

7.4.3 *Privata vårdgivare ska vid anmodan samverka med regionen i planeringen av tandvården.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att samverkan mellan privata vårdgivare och regionen är en förutsättning för att fördela ansvaret och nyttja de tandvårdsresurser som finns på bästa möjliga sätt. Folktandvård och privata vårdgivare måste dela på regionens uppdrag.

Regionen måste även ges ansvar och befogenheter så att kravställningen till vårdgivarna blir tydlig och bindande. I kravställningen måste kvalitet och uppföljning tydliggöras bättre.

7.4.5 *Tandvårdens utvecklings- och förändringsarbete bör stimuleras.*

Folktandvården Gävleborg AB önskar belysa att utveckling och förändringsarbete inom tandvården är lika viktigt som inom hälso- och sjukvård. Tandvården glöms ofta bort men det är av största vikt för folkhälsan att även tandvården erhåller medel för utveckling och förändringsarbete.

7.4.8 *Regionen och inte folktandvården ska ansvara för tandvård för barn och unga vuxna samt specialisttandvård för vuxna.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att det måste bli betydligt tydligare hur detta ska ske. Ser viss oro att förslaget blir verkningslöst.

8.9.1 *Avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna ska erbjudas till och med det år de fyller 19 år.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att förslaget om att sänka åldern till 19 år för kostnadsfri tandvård är bra. Det förutsätter dock att den nationella riskbedömningen som föreslås för vuxentandvården, bör implementeras även för barn- och ungdomstandvård. Vi ser en risk att tandvården inte fångar upp utsatta ungdomar med hög risk.

8.9.2 *Riskbedömning av barn och unga vuxna.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att ett nationellt riskbedömningssystem för barn- och ungdomstandvården är av stor vikt. Hög risk bör dock kunna generera högre subventioner då en patient lämnar den fria tandvården och går in i den avgiftsbelagda.

9.1.10 *Abonnemangstandvårdens grundprinciper viktiga att bibehålla och utveckla.*

Folktandvården Gävleborg AB ser att abonnemangstandvården är en viktig pusselbit för att förbättra folkhälsa och att vi saknar tydliga förslag på hur abonnemangs-tandvården skulle kunna fortsätta skapa mervärde för fler patientgrupper med hög risk. Vi ser att detta måste utredas vidare så att fördelarna med abonnemangs-tandvården får fortsätta och ge en förbättrad munhälsa.

9.2.1 *Enhetlig individuell riskbedömning.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att odontologiska indikationer alltid ska styra skattefinansierad tandvård. Nationell individuell riskbedömning för samtliga patienter välkomnas. Dock måste bedömningen integreras i befintliga journalsystem, vara enkla och inte medföra utökad administration för vårdutövaren. Systemet måste begränsa risken för egna tolkningar och missbruk. Systemet bör även kunna kombineras med SKaPa och ett statligt kvalitetsledningssystem för tandvård.

9.2.2 *Tandhälsoplan ska ersätta ATB, STB och undersökningsprotokoll.*

Folktandvården Gävleborg AB ser positivt på att ersätta ATB och STB med en tandhälsoplan till ett fast pris. Vi anser även att en låg instegskostnad stimulerar fler att ta första kontakten med tandvården. Däremot kvarstår risken för att de patienterna med stort behandlingsbehov inte fullföljer behandlingsplanen.

Folktandvården Gävleborg AB ser även en oro för att ersättningen för vårdgivaren inte blir kostnadstäckande.

9.2.3 *Tandhälsoplan, behandlingsplan och annan information om utförd tandvård ska tillgängliggöras via e-tjänsten Mina sidor.*

Folktandvården Gävleborg AB välkomnar detta förslag men ser utmaningar i den IT-miljö som ska supportera detta. En integrering i befintliga IT-system och en automatisk generering krävs för att tandvårdsresurser inte får utökad administration.

10.4.3 *Selektivt stöd för basal tandvård under lång tid.*

Folktandvården Gävleborg AB önskar uppmärksamma att tabellen anger mål för oral förmåga men saknar åtgärder för hur den orala hälsan ska upprätthållas.

10.5 *Förslag om ett nytt selektivt tandvårdsstöd som en del av det statliga tandvårdsstödet.*

Folktandvården Gävleborg AB ser positivt på att de regionala tandvårdsstöden ersätts med ett nationellt där tandvård likställs. Det befintliga system som tandvården har idag är olika mellan regionerna och främjar inte jämlik tandvård.

10.5.6 *Patienter som är 85 år och äldre ska omfattas av samma regler om patientavgift inom selektivt stöd.*

Folktandvården Gävleborg AB ser positivt på förslaget om tandvård till primärvårdstaxa för invånare 85 år och äldre. Vi ser dock en otydlighet i vilka begränsningar stödet innebär.

Folktandvården Gävleborg AB förslår ett tydligt regelverk där egna tolkningar inte ges utrymme.

10.6.2 *Tillvägagångssätt för att få tillhörighet till långvarigt stöd för basal tandvård.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att texten på sidorna 737-739 speglar en helt korrekt bedömning avseende tandvårdsbehov.

10.7 *Uppsökande verksamhet upphör.*

Folktandvården Gävleborg AB ser en stor risk att det förebyggande arbetet med individuell munhälsa tappas bort i kommunernas omsorgsplaner. Det är av stor vikt att högriskpatienter identifieras innan behandlingsbehovet eskalerar och de riskerar att falla ut ur systemet.

Genom att kontinuerliga besök på boenden upphör i förslaget försvinner möjligheten att tidigt sätta in såväl individuella som kollektiva insatser.

Om förslaget för att flytta ansvaret till kommunerna genomförs, förslår vi att ett kvalitetssäkrat instrument för munhälsobedömning t.ex. ROAG (Revised Oral Assessment Guide) ska användas. Viktigt att tidigt fånga upp patienter med särskilda behov.

10.7.1 *Regionens ansvar för munvårdsutbildning till personal inom kommunalt finansierad omsorgsverksamhet ska upphöra.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att de utbildningar för vårdpersonal inom kommunala omsorg som föreslås att tas bort, måste ersättas med fysiska tillfällen då den digitala utbildningen, framtagen av Socialstyrelsen, endast är att se som ett bra komplement.

10.8.2 *Tillvägagångssätt för att pröva tillhörighet till selektivt tandvårdsstöd för viss behandling under viss tid.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att inledande undersökning av specialist-tandläkare vid vissa tillstånd kan vara en kvalitetshöjning men att det riskerar att ta resurser i anspråk och även skapa onödiga väntetider för patienten. Vi ser även risk för problem med kostnadstäckning och eventuella jäv situationer.

10.10.2 *Regler för tillämpning.*

Folktandvården Gävleborg AB anser att regelverket måste vara extremt tydligt då det finns risk för stora variationer mellan regionerna.

12.2.9 *Konsekvenser för vårdgivare inom det generella statliga tandvårdsstödet.*

Folktandvården Gävleborg AB har svårt att förstå den ekonomiska uträkningen som leder till att utredningen anser att förslagen kan leda till en mer jämn fördelning av tandvårdsmarknaden mellan offentliga och privata vårdgivare än vad som är fallet i dag.

14.1 *Förslaget till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).*

Folktandvården Gävleborg AB ser det som positivt att paragrafen ändras. Sistahands-ansvaret för betalningsfri tandvård bör ligga på regionerna. Dock bör den privata marknaden ta större del av ansvaret än vad de gör idag.

14.2 *Förslaget till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).*

Folktandvården Gävleborg AB anser att tandvårdsplanen ska ha ett fast pris för patienten men att det inte framgår i utredningen hur ersättningen till vårdgivaren kommer att täcka samtliga kostnader.

Gävle 2021-08-23

Folktandvården Gävleborg AB